

DOI 10.31865/2414-9292.23.2025.334034

УДК 001.891:378.046-021.68

КОМПЕТЕНТНІСНИЙ, СИСТЕМНИЙ, ІНДИВІДУАЛЬНИЙ, МІЖДИСЦИПЛІНАРНИЙ ТА ІНТЕГРАЛЬНИЙ ПІДХОДИ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ

Тетяна Колган

доцентка, кандидатка педагогічних наук, доцентка кафедри управління та
адміністрування, проректорка з навчальної роботи та економічних питань,
Донецький обласний інститут післядипломної педагогічної освіти,
м. Київ, Україна
ORCID ID 0000-0002-9276-3173
takolgan@ippo.dn.ua

Валентина Поуль

доцентка, кандидатка психологічних наук, доцентка кафедри педагогіки і
психології, деканеса факультету підвищення кваліфікації педагогічних кадрів,
Донецький обласний інститут післядипломної педагогічної освіти,
м. Київ, Україна
ORCID ID 0000-0002-9010-3841
poul@ippo.dn.ua

Анотація. Актуалізується питання запровадження в системі підвищення кваліфікації своєчасного гнучкого реагування як на реформаційні процеси в освіті та потреби суспільства в цілому, так і на індивідуальні потреби самих педагогічних працівників. Увага акцентується на можливостях застосування різних наукових підходів до професійної діяльності вчителя нової української школи.

Аналіз досліджень зарубіжних і вітчизняних науковців, які висвітлювали різноманітні питання професійного розвитку педагогів (зокрема виокремлення концептуальних засад підвищення кваліфікації, уточнення змістовного й тематичного наповнення професійного розвитку, дослідження різних моделей і форм професійної підготовки та навчання фахівців) дало підстави розглянути організацію підвищення кваліфікації педагогів закладів загальної середньої освіти на засадах різних підходів. Відповідно метою статті стало висвітлення особливостей організації підвищення кваліфікації в Донецькому обласному інституті післядипломної педагогічної освіти на засадах компетентнісного, системного, індивідуального, міждисциплінарного та інтегрального підходів. Авторами представлено досвід запровадження компетентнісного підходу до процесу побудови індивідуальної професійної траєкторії через включення до освітніх програм підвищення кваліфікації педагогів наскрізних модулів, що спрямовані на розвиток професійних компетентностей, зазначених в оновленому стандарті «Вчитель закладу загальної середньої освіти» (2024). Упровадження авторських освітніх програм підвищення кваліфікації розширює можливості як систематизації свого наукового досвіду, так і розробки системи його впровадження в практичну діяльність вчителя закладу загальної середньої освіти. Мобільність і гнучкість у реагуванні на запити педагогів щодо суб'єкта фінансування, тематики, форм та термінів підвищення кваліфікації забезпечує індивідуальний підхід. У межах міждисциплінарного

підходу досліджуються інтегративних зв'язків в освітньому процесі через запровадження програм підвищення кваліфікації для побудови вчителями початкових класів зв'язків між різними галузями знань, так і включення до освітніх програм підвищення кваліфікації вчителів різного фаху змістовних модулів із питань STEM-освіти, психосоціальної підтримки учасників освітнього процесу в умовах кризових ситуацій, упровадження елементів наукового дослідження, використання штучного інтелекту на уроках тощо. Реалізація наукової розробки універсальних технологій до їх практичного застосування стає підґрунтям для розробки нових програм підвищення кваліфікації, що відповідають як внутрішнім особистісним, так і професійним потребам освітян області, запобігають перенавантаженню та стають унікальним засобом вирішення несприятливих ситуацій у межах інтегрального підходу.

Отже, застосування різних підходів у системі підвищення кваліфікації ефективно впливає на оновлення змісту програм задля збагачення освітнього процесу цікавими, актуальними напрямками професійного розвитку педагогів Донецької області.

Ключові слова: підвищення кваліфікації педагогічних працівників; компетентнісний; системний; індивідуальний; міждисциплінарний та інтегральний підходи.

Постановка проблеми в загальному вигляді. Нова українська школа, ключова реформа Міністерства освіти і науки України, докорінно змінює всю систему освіти і самого вчителя. У Концепції «Нова українська школа: простір можливостей» зазначено, що до закладу освіти має прийти успішний учитель, який любить свій предмет, фахово його викладає, бере на себе відповідальність за саморозвиток і вибудовує індивідуальну траєкторію професійного розвитку (Концепція, 2016).

Реформаційні процеси системи освіти в цілому, величезна конкуренція та високі вимоги до рівня підготовки педагогічних працівників обумовили вдосконалення освіти дорослих, системи післядипломної педагогічної освіти в напрямі професійного(фахового) зростання педагога, розвитку особистісних та професійних компетентностей освітян відповідно до їх індивідуальних потреб та потреб суспільства, яке постійно змінюється та трансформується, підвищення якості професійної підготовки педагогічних кадрів, стимулювання професійного становлення та розвитку, досягнення високого рівня професіоналізму, застосування різних наукових підходів до професійної діяльності, вияв громадянської активності та здатність навчатися впродовж життя.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз наукової літератури дозволив визначити, що теоретичним підґрунтям проблеми дослідження є:

– концептуальні засади підвищення кваліфікації педагогів обґрунтовано в працях В. Бикова (2006), В. Олійника (2013), Л. Сергєєвої, О. Бондарчук, М. Скрипник, А. Молчанова і О. Філь (Сергєєва та ін., 2015) та ін.;

– зміст професійного розвитку вчителів у різних країнах висвітлено в працях П. Бенеджам, М. Еспінет, (Benejam & Espinet, 1992), Н. Сисько (Sysko, 2018), Л. Мартинець (2019), Н. Мачинської і М. Яців (2019), В. Бордюк і

Т. Ковбасюк (2022) та ін;

- реалізації моделей професійного розвитку: компетентнісної, пролонгованої, диференційованої, особистісно-орієнтованої, раціональної, наставництва і коучингу в публікаціях І. Воротникової (2018) Н. Куриш (2025) та ін.;

- проблеми професійної підготовки педагогів розкрито в дослідженнях І. Зазюна, О. Пехоти, В. Семиченко, І. Якиманської, В. Байдик, О. Буряк, О. Кечик (Байдик та ін., 2023) та ін;

- упровадження системи тематичного підвищення кваліфікації для професійного розвитку педагогічних, науково-педагогічних працівників і керівників закладів освіти висвітлено в працях В. Сидоренко (2021), Я. Швень та ін.;

- особливості реалізації філософських принципів міждисциплінарності в освітньому процесі розглянуто в роботах В. Кейсі, В. Крон, Л. Латтука, В. Міллер, В. Ньюелл, та ін. так і в дослідженнях вітчизняних науковців (Kotyk et al., 2022).

Проведений аналіз науково-педагогічної літератури дає підстави стверджувати, що проблема організації підвищення кваліфікації педагогів закладів загальної середньої освіти на засадах компетентнісного, системного, індивідуального, міждисциплінарного та інтегрального підходів ще не була предметом окремого педагогічного дослідження.

Формулювання цілей статті. Метою статті є акцентування на особливостях організації підвищення кваліфікації в Донецькому обласному інституті післядипломної педагогічної освіти на засадах компетентнісного, системного, індивідуального, міждисциплінарного та інтегрального підходів.

Результати дослідження. В умовах реформування освітньої галузі в цілому та системи післядипломної педагогічної освіти зокрема колектив Донецького обласного інституту післядипломної педагогічної освіти (далі – Інститут) продовжує спрямовувати свою діяльність на розвиток освітньої системи регіону, готувати педагогів до роботи в новій українській школі, пропонувати якісні освітні послуги всім категоріям педагогічних працівників закладів загальної середньої освіти (ЗЗСО) та широкий вибір різних форм, видів і напрямів підвищення кваліфікації.

Діяльність Інституту враховує весь комплекс змін в освіті: інтенсифікацію освітнього процесу, новий зміст і форми його організації, соціокультурну і ціннісну переорієнтацію освітньої діяльності, нові стратегії в управлінні закладами освіти тощо, що дає змогу здійснювати підвищення кваліфікації

численної кількості педагогічних працівників закладів загальної середньої освіти Донеччини з урахуванням компетентнісного, системного, діяльнісного, інтегративного, індивідуального, проєктно-модульного та міждисциплінарного підходів.

Відповідно до мети дослідження акцентуємо на таких підходах, як компетентнісного, системного, індивідуального, міждисциплінарного та інтегрального підходів.

Компетентнісний підхід до процесу побудови індивідуальної професійної траєкторії розвитку зумовлює посилення мотивації викладачів Інституту, які забезпечують підвищення кваліфікації педагогів ЗЗСО, до реалізації таких ключових завдань: 1) постійно вдосконалювати свою професійну компетентність, займатися самоосвітою, професійним саморозвитком тощо; 2) формувати компетентності, що необхідні сучасному вчителю та зазначені в освітніх програмах.

Наприкінці серпня 2024 року Міністерство освіти і науки України затвердило новий професійний стандарт «Вчитель закладу загальної середньої освіти» (Професійний стандарт..., 2024), який розробили на заміну трьом попереднім стандартам за професіями: «Вчитель із початкової освіти (з дипломом молодшого спеціаліста)», «Вчитель початкових класів загальної середньої освіти» та «Вчитель закладу загальної середньої освіти». Саме цей документ визначає перелік компетентностей, якими має володіти сучасний учитель, а саме: мовно-комунікативна, предметно-методична, інформаційно-цифрова, психологічна, емоційно-етична, компетентність педагогічного партнерства, інклюзивна компетентність, здоров'язбережувальна компетентність, прогностична компетентність, організаційна компетентність, оцінювально-аналітична компетентність, здатність до навчання впродовж життя.

Саме цей документ став відправним у розробці викладачами Інституту наскрізних змістових модулів до освітніх програм підвищення кваліфікації на 2025 рік. Більш детально інформація зазначена в таблиці 1.

Системний підхід дозволяє розглядати підвищення кваліфікації педагогічних працівників ЗЗСО як складник неперервної освіти (Sysko, 2018). Цей підхід дає можливість науково-педагогічним та педагогічним працівникам Інституту систематизувати свій досвід, розробити авторські освітні програми підвищення кваліфікації, що сприятиме якісній підготовці слухачів.

Так, у 2025 році розроблено та організовано навчання за такими авторськими освітніми програмами підвищення кваліфікації, а саме:

Таблиця 1.

**Інформація щодо наскрізних модулів в освітніх програмах
підвищення кваліфікації педагогів ЗЗСО**

Назва змістового модуля	Кількість годин на модуль в освітніх програмах	Компетентність, на розвиток якої спрямований модуль
Мовна й мовленнєва компетентності педагога Нової української школи	4	мовно-комунікативна
Новий український правопис – легко!	2	
Методологія та методика евристичних досліджень у сучасному закладі освіти	4	предметно-методична
Кубики історій Рорі «Rory's story cubes» як метод творчо-пізнавальної діяльності учасників освітнього процесу	4	
Діяльнісний підхід та технології навчання в НУШ	4	
Візуалізація навчального контенту засобами ЕОР	4	інформаційно-цифрова
Цифрові інструменти для ефективної організації уроку	4	
Медіакомпетентний учитель – медіаграмотний учень: стратегії та практики	4	
Розуміння несприятливих подій та впливу надзвичайних ситуацій: індивідуальна допомога дорослим у стані дистресу	2	психологічна
Психосоціальна підтримка учасників освітнього процесу в умовах кризових ситуацій	2	
Феліксологічна компетентність учасників освітнього процесу: ідеї для реалізації на уроках	2	емоційно-етична
Лідерство і керівництво	2	компетентність педагогічного партнерства
Педагогіка партнерства як стимул розвитку дитини	4	
Методичні аспекти щодо створення умов надання освітніх послуг учням з ООП в НУШ	2	інклюзивна компетентність
Індивідуальні форми здобуття освіти	2	
Формування здоров'язберезувальної компетентності школярів на уроках	2	здоров'язберезувальна компетентність
Навички ефективної комунікації в освітньому процесі	2	прогностична компетентність
Універсальний дизайн в освіті	2	організаційна компетентність
Особливості оцінювання в другому циклі базової освіти	4	оцінювально-аналітична компетентність
Освітні втрати здобувачів освіти: причини, наслідки і шляхи подолання	4	
Нові форми професійного розвитку педагогічних працівників ЗЗСО	2	здатність до навчання впродовж життя
Майстер-клас як локальна технологія трансляції педагогічного досвіду	4	
Академічна доброчесність у вимірі глобального контексту і сучасної української школи	4	
Нова редакція Положення - нові вимоги до атестації	2	

— для вчителів початкових класів з теми *«Формування поведінкових моделей та мовленнєвої компетентності молодших школярів у процесі особистісної взаємодії»* (авторка Поуль В.С., деканеса факультету підвищення кваліфікації педагогічних кадрів, кандидатка психологічних наук, доцентка);

– для вчителів української мови та літератури з теми *«Формування етнокультурної компетентності учня Нової української школи»* (автор Ціко І.Г., завідувач кафедри суспільно-гуманітарної та медійної освіти, кандидат педагогічних наук);

– для вчителів української мови та літератури з теми *«Розвиток мовлення здобувачів освіти: процесуальний підхід до письма»* (авторка Байдаченко Т.С., методистка відділу мовно-літературної та мистецької освіти, заслужений учитель України);

– для вчителів української мови та літератури з теми *«Словесник у всемережжі: створюй, навчай, надихай!»* (авторка Головіна О.І., методистка відділу мовно-літературної та мистецької освіти);

– для вчителів зарубіжної літератури з теми *«Формування етнокультурної компетентності учня НУШ у процесі вивчення зарубіжної літератури»* (автор Ціко І.Г., завідувач кафедри суспільно-гуманітарної та медійної освіти, кандидат педагогічних наук);

– для вчителів історії з теми *«Педагогічний дизайн дистанційного уроку історії»* (авторка Рибак І.М., викладачка кафедри суспільно-гуманітарної та медійної освіти, методистка відділу національного виховання, позашкільної, громадянсько-історичної освіти);

– для вчителів історії з теми *Візуальні студії на уроках історії»* (авторка Лаврут О.О., професорка кафедри суспільно-гуманітарної та медійної освіти, докторка історичних наук);

– для вчителів дисциплін природничого циклу з теми *«STEM-освітнє середовище в контексті сучасної евристики»* (автор Шабанов В.І., професор кафедри природничо-математичних дисциплін та методики їх викладання, кандидат біологічних наук, доцент) тощо.

Індивідуальний підхід забезпечує з одного боку вчитель самостійно обирає те, що йому цікаво, потрібно в роботі просто зараз (суб'єкт та тематика підвищення кваліфікації, форма та термін підвищення кваліфікації тощо), а з іншого – можливість побудови індивідуальної освітньої траєкторії професійного розвитку (консультування, стажування, супервізії тощо). На переваги закладів післядипломної педагогічної освіти у проектуванні індивідуальної траєкторії професійного розвитку в поєднанні формальної, неформальної та інформальної освіти задля забезпечення супроводу педагогів у плануванні власного фахового зростання та позитивній підтримці наголошується в працях науковців (Van Dusen et al., 2012; Ignatovych et al., 2023; Бондарчук та ін., 2024; Куриш, 2025).

Міждисциплінарний підхід, який передбачає інтегративні зв'язки в

освітньому процесі, до організації підвищення кваліфікації педагогічних працівників ЗЗСО дозволяє збагатити зміст освітніх програм шляхом залучення наукових теорій і концепцій із суміжних освітніх галузей, а також показу зв'язків між навчальними дисциплінами різних галузей знань, зокрема для роботи початкової школі (Lenoir, Larose & Geoffroy, 2000).

Більш детально зупинимося на особливостях підвищення кваліфікації вчителів початкових класів за освітньою програмою *«Формування поведінкових моделей та мовленнєвої компетентності молодших школярів у процесі особистісної взаємодії»* (авторка Поуль В.С., деканеса факультету підвищення кваліфікації педагогічних кадрів, кандидатка психологічних наук, доцентка). Означена програма побудована на результатах дослідження, і спрямована на удосконалення професійної компетентності педагогів щодо формування вмінь моделювати мовленнєві висловлювання у молодших школярів, які обумовлюють оптимізацію процесу їх соціалізації та життєвої компетенції. Особливістю навчання є те, що впровадження в практичну діяльність учителями початкових класів означеної програми можливо в межах викладання кожного предмету, оскільки формування вміння планувати і регулювати свою мовленнєву діяльність, сензитивним періодом для якого є молодший шкільний вік, стає підґрунтям для побудови зв'язків між різними галузями знань, зокрема визначати головну думку свого висловлювання й продумувати послідовність його здійснення, втілити задум, зіставити одержаний результат із передбачуваним та оцінити чи зрозуміли однолітки, як це вплине на подальшу взаємодію і стосунки під час моделювання різних навчальних і життєвих ситуацій (Поуль & Волошенко, 2019). Отже, планування й розумінням значення власного мовлення в навчальній та інших видах діяльності з однолітками і вчителем передбачає інтегративні зв'язки в освітньому процесі і забезпечує міждисциплінарний підхід. Оволодіваючи вищезазначеними навичками впродовж підвищення кваліфікації вчителі створюють власні моделі імплементації цієї програми в практику враховуючи індивідуальні особливості та досвід здобувачів освіти.

Ще одним прикладом організації навчання на засадах міждисциплінарного підходу стало включення викладачами Інституту в 2025 році до освітніх програм підвищення кваліфікації вчителів англійської, німецької та французької мов, математики, фізики та астрономії, інформатики, початкових класів, трудового навчання/технологій, історії та ін. змістовного модулю *«Інтеграція STEM-освіти у шкільну програму: кроки до успіху»*. Саме під час опанування цього модулю слухачі вчаться поєднувати теоретичний і демонстраційний навчальні матеріали,

починають розуміти, як можна застосувати наукові методи на практиці, формують навички креативності тощо.

Також в освітні програми підвищення кваліфікації для всіх категорій та спеціальностей педагогічних працівників ЗЗСО введено такі змістові модулі, а саме: *«Сучасні підходи до формування української національної та громадянської ідентичності»*, *«Психосоціальна підтримка учасників освітнього процесу в умовах кризових ситуацій»*, *«Навички ефективної комунікації в освітньому процесі»*, *«Упровадження елементів наукового дослідження та використання штучного інтелекту на уроках»* тощо.

Інтегральний підхід в підвищенні кваліфікації спрямовано на розвиток у фахівців освіти здатності вирішувати складні завдання і проблеми у процесі навчання та професійної діяльності, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій і характеризується комплексністю та невизначеністю умов і вимог, отже оволодіння педагогом інтегральною компетентністю (Про затвердження стандарту..., 2019, с. 5), яка Національної рамкою кваліфікацій визначається як узагальнений опис кваліфікаційного рівня, який виражає основні компетентнісні характеристики рівня щодо результатів навчання та/або професійної діяльності (Про затвердження Національної..., 2019, с. 2). Відповідно увага науковців Інституту звертається на єдність і цілісність у рівнях взаємодії суб'єктів освітнього процесу, підходах, формах та технологіях запровадження відповідного психолого-педагогічного супроводу в контексті інтегрального підходу, зокрема на взаємодію всіх учасників освітнього процесу, що спрямована на створення та підтримку такого середовища, в якому педагоги набувають здатність до свідомого вибору та отримання досвіду визначення й успішного вирішення різноманітних життєвих професійних ситуацій, що стають на шляху їх самореалізації, провадження набутого досвіду, здобуття освіти впродовж життя та соціалізації в соціумі (Поуль & Волженцева, 2020) у реаліях воєнних дій.

Досвід від наукової розробки до практичного застосування алгоритму психолого-педагогічного супроводу професійного зростання педагогів та розвитку їх життєвих цінностей і компетентностей сприяв формуванню вмінь швидкої адаптації до постійних змін сучасного середовища (у тому числі кризових), зміцненню пріоритетних завдань впровадження реформи «Нова українська школа» (Poul, Talbot, Malieieva & Meleshko, 2021). У сучасних реаліях воєнного стану увага зосереджена на розробці універсальних технологій (зокрема телетехнології «Школа блогерів безпеки», технології універсальних ігрових квестів конструювання поведінкових моделей особистості в

несприятливих обставинах), що враховували важливі аспекти інтегрального підходу: 1) доступність, 2) зручність (легкість) у використанні (підбір вправ та алгоритмів дій у певних ситуаціях), 3) визначеність у часі (має конкретні терміни навчання); 4) інтерактивність, мотивує до діяльності; 5) ефективність (має позитивний вплив на психосоціальне благополуччя слухачів, оскільки цей вид діяльності відповідав їх запитам); 6) універсальність і мобільність (ігрові квести побудовані таким чином, що дозволяють особистості опанувати власні навички мобільно адаптуватися до несподіваної ситуації уроку та/або несприятливих обставин, стати помічником собі самому при оволодінні будь-якими новими видами діяльності та моделями поведінки, що враховують саме їхні конкретні особисті потреби, запобігають перенавантаженню та стають унікальним засобом вирішення несприятливих ситуацій життя) (Poul & Kolgan, 2023). У подальшому опрацьовані технології стануть підґрунтям для розробки нових програм підвищення кваліфікації, що відповідають як внутрішнім особистісним, так і професійним потребам освітян області.

Висновки з дослідження і перспективи розвідок у цьому напрямі. Отже, з огляду на вищевикладене, компетентнісний, системний, індивідуальний, міждисциплінарний та інтегральний підходи сприяють реалізації усіх дидактичних принципів навчання вчителів закладів загальної середньої освіти під час підвищення кваліфікації, стимулюють викладачів Донецького обласного інституту післядипломної педагогічної освіти до оновлення змісту освітніх програм, збагачення освітнього процесу цікавими, актуальними темами змістових модулів.

Перспективами подальших досліджень є опис практичної реалізації компетентнісного, системного, індивідуального, міждисциплінарного та інтегрального підходів під час організації підвищення кваліфікації педагогічних працівників закладів дошкільної освіти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Байдик, В. В., Буряк, О. О. & Кечик, О. О. (2023). Підвищення кваліфікації вчителів у нових реаліях: проблеми та шляхи вирішення. *Імідж сучасного педагога*, (3(204), 38-42. [https://doi.org/10.33272/2522-9729-2022-3\(204\)-38-42](https://doi.org/10.33272/2522-9729-2022-3(204)-38-42)
2. Бондарчук, О. І., Брюховецька, О. В., Карамушка, Л. М., & Пінчук, Н. І. (2024). Психолого-педагогічний супровід професійної підготовки та підвищення кваліфікації фахівців в умовах воєнного стану. *XIII Міжнародна науково-практична конференція*, 22 травня 2024 р. 1-6. <https://doi.org/10.37472/v.naes.2024.6134>
3. Бордюк, В. & Ковбасюк, Т. (2022). Психолого-педагогічний зміст поняття «Професійний саморозвиток педагога нової української школи». *Нова педагогічна думка*, № 3 (111). 52-58. <https://doi.org/10.37026/2520-6427-2022-111-3-52-58>
4. Биков, В. Ю. (2006). Теоретико-методологічні засади моделювання навчального середовища сучасних педагогічних систем. *Інформ. технології і засоби навчання*, Ін-т інформ. технологій і засобів навчання АПНУ України, Центр ін-т післядиплом. пед. освіти АПН України ; голов. ред. Биков, В. Ю.

Електрон. журн. Київ, Вип. 1. URL: <https://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/issue/view/30>.

5. Воронникова, І. (2018). Моделі професійного розвитку вчителя в умовах реформи післядипломної педагогічної освіти. *Неперервна професійна освіта: теорія і практика*, 56(3), 21-27. URL: <https://europub.co.uk/articles/-/A-481597>

6. Куриш, Н. (2025). Безперервний професійний розвиток педагога Нової української школи: теоретичні аспекти та інноваційні практики. *Освіта. Інноватика. Практика*, 13(1), 29-39. <https://doi.org/10.31110/2616-650X-vol13i1-004>

7. Концепція Нової української школи (2016). URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf> (відвідано 02.04.25).

8. Мартинець, Л. А. (2019). Науково-практичний досвід професійного розвитку вчителів країн близького зарубіжжя. *Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького*. Серія: "Педагогічні науки", (10-11). URL: <https://ped-ejournal.cdu.edu.ua/article/view/3191>

9. Мачинська, Н., & Яців, М. (2019). Проблема професійного зростання педагога у психолого-педагогічних дослідженнях. *Молодий вчений*, 7 (71), 258-262. <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2019-7-71-52>

10. Олійник, В. В. (2013). Відкрита післядипломна педагогічна освіта і дистанційне навчання в запитаннях і відповідях. *Науково-методичний посібник АПН України, Ун-т менедж. освіти*. К. «А.С.К». 312 с.

11. Поуль, В. & Волошенко, Л. (2019). Психологічні умови розвитку вольової поведінки старших дошкільників та молодших школярів. *Монографія*. Краматорськ. Донецький ОППО. 304 с.

12. Поуль, В., & Волженцева, І. (2020). Психолого-педагогічний супровід особистості: погляд у контексті інтегрального підходу. *Humanitarium*, Том 44, Вип. 1. 123-132. URL: <https://ehsupir.uhsp.edu.ua/server/api/core/bitstreams/243ac476-d5cd-46f9-ba2f-b802b6a95cd7/content>

13. Поуль, В., & Колган, Т. (2023). Інтегральний підхід у підтримці здобувачів освіти донеччини: телетехнології адаптації, відновлення та розвитку під час війни. *CONTEMPORARY TECHNOLOGIES AND SOCIETY: INNOVATIONS, ARTIFICIAL INTELLIGENCE, AND CHALLENGES*. Collective Scientific Monograph. Katowice. 279-285. URL: <http://www.wydawnictwo.wst.pl/uploads/files/fc72d78bb069f493b87e716a1f31a05b.pdf>

14. Про затвердження Національної рамки кваліфікацій (2019). *Постанова КМ «Про внесення змін у додаток до постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Національної рамки кваліфікацій» від 23 листопада 2011 р. № 1341» від 12 червня 2019 р. № 509*. URL: <https://cutt.ly/4EWE3II>

15. Про затвердження стандарту вищої освіти за спеціальністю 053 «Психологія» для другого (магістерського) рівня вищої освіти. (2019). *Наказ Міністерства освіти і науки України* від 24.04.2019 № 564. Київ, 2019. 13 с.

16. Професійний стандарт «Вчитель закладу загальної середньої освіти». *Наказ МОН України* № 1225 від 29 серпня 2024 р. URL: https://register.nqa.gov.ua/uploads/0/646-ilovepdf_merged.pdf

17. Сидоренко, В., Горошкова, Л., Єрмоленко, А., Грядуща, В. & Денисова А. (2021). Improvement of modern advanced training models for CTE teachers in the context of sustainable development / Удосконалення сучасних моделей підвищення кваліфікації педагогів професійної освіти в умовах сталого розвитку: *колективна монографія: електронне видання*. [за науковою редакцією доктора педагогічних наук В. В. Сидоренко]. Poland: Bilostok. 168 с.

18. Сергеева, Л. М., Бондарчук, О. І., Скрипник, М. І., Молчанова, А. О. & Філь, О. А. (2015). Концептуальні засади психолого-педагогічної підготовки конкурентоздатного фахівця в умовах післядипломної педагогічної освіти: на вибірці науково-педагогічних працівників; наук. ред. Г. О. Козлакова. К. : ДВНЗ «Ун-т менедж. освіти», 2015. 40 с.

19. Benejam, P., & Espinet, M. (1992). Spain. Issues and Problems in Teacher Education: An international Handbook (ed. H. Leavitt). New York: Greenwood.

20. Ignatovych, O., Ivanova, O., & Ivanova, Y. (2023). POSITIVE PSYCHOTHERAPY IN THE PSYCHOLOGICAL SUPPORT OF TEACHERS: RESTORATION OF THE INTEGRITY OF THE PERSONALITY. *PSYCHOLOGICAL JOURNAL*, 9(6), 16–24. <https://doi.org/10.31108/1.2023.9.6.2>

21. Kotyky, T., Romanyuk, S., & Kisil, I-F. (2022). Features of interdisciplinarity of modern pedagogy. *Revista Tempos e Espaços em Educação*, 15(34), e16936. <http://dx.doi.org/10.20952/revtee.v15i34.16936>

22. Lenoir, Y., Larose, F., & Geoffroy, Y. (2000). Interdisciplinary Practices in Primary Education in Quebec – Results from Ten Years of Research. In: Issues in Integrative Studies, Vol. 18, 89-114. URL: https://interdisciplinarystudies.org/wp-content/issues/vol18_2000/09_Vol_18_pp_89_114.pdf
23. Poul V., Talbot Ch., Malieieva O., & Meleshko L. (2021). Psychological and pedagogical support of teachers' personal and professional development in the conditions of armed conflict. *Designing an Individual Trajectory of Educator's Professional Development in the Context of the Concept of «Lifelong Learning»*: Collective Scientific Monograph. B. Shneider (ed.). Dallas: USA: Primedia eLaunch LLC. 2021. 236 p. P. 5-27. <https://doi.org/10.36074/d-oblipppo.monograph-2021.01>
24. Sysko, N. (2018). Professional Development of Teachers Under the Conditions Lifelong Learning^ Foreign Experience. *Comparative Professional Pedagogy*. 8(2): 67-75. DOI: [10.2478/rpp-2018-0021](https://doi.org/10.2478/rpp-2018-0021)
25. Van Dusen, B. Ross, M., & Otero, V. (2012). Changing Identities and Evolving Conceptions of Inquiry through Teacher-Driven Professional Development. Proc. *National Association of Research on Science Teaching Conference*.

COMPETENCE-BASED, SYSTEMIC, INDIVIDUAL, INTERDISCIPLINARY, AND INTEGRAL APPROACHES IN ORGANIZING PROFESSIONAL DEVELOPMENT

Tetiana Kolgan

Associate Professor, Candidate of Pedagogical Sciences,
Associate Professor of the Department of Management and Administration,
Vice-Rector for Academic Affairs and Economic Affairs,
Donetsk Service Teacher Training Institute State Institution of Higher Education,
Kyiv, Ukraine
ORCID ID 0000-0002-9276-3173
takolgan@ippo.dn.ua

Valentyna Poul

Associate Professor, PhD in Psychology,
Associate Professor of the Department of Pedagogy and Psychology,
Dean of the Faculty of Advanced Training of Pedagogical Personnel,
Donetsk Service Teacher Training Institute State Institution of Higher Education
Kyiv, Ukraine
ORCID ID 0000-0002-9010-3841
poul@ippo.dn.ua

Abstract. The article highlights the issue of implementing a timely and flexible in-service training system that responds to both the reform processes in education and the needs of society in general, as well as the individual needs of teachers themselves. It focuses on the possibilities of applying various scientific approaches to the professional performance of a new Ukrainian school teacher.

According to the analysis of research by foreign and domestic scholars who studied various issues of professional development of teachers (in particular, the identification of conceptual foundations of professional development, clarification of the conceptual and thematic aspects of professional development, exploration of various models and forms of professional training and educating specialists), it is necessary to consider the organization of in-service training of general secondary education teachers based on different approaches. Consequently, the purpose of the article is to highlight the organization of professional development at the Donetsk Regional Institute of

Postgraduate Pedagogical Education based on competence-based, systemic, individual, interdisciplinary, and integral approaches. The authors present the experience of implementing a competency-based approach to the process of forming an individual professional path through the addition of cross-cutting modules to the educational teacher training programs aimed at developing the professional competencies specified in the updated standard “Teacher of a General Secondary Education Institution” (2024). The implementation of the author's educational programs of professional development expands the possibilities of both systematizing their scientific experience and developing a system for its implementation in the practical activities of general secondary education teachers. Mobility and flexibility in responding to teachers' requests regarding the subject of funding, topics, forms, and timing of in-service training provide an individual approach. The interdisciplinary approach explores integrative connections in the educational process through the implementation of in-service training programs for primary school teachers to build connections between different fields of knowledge, as well as the addition of content modules on STEM education, psychosocial support for participants in the educational process in crises, the implementation of scientific research elements, the use of artificial intelligence in the classroom, etc. The realization of the scientific development of universal technologies before their practical usage becomes the basis for the development of new professional development programs that meet both the internal personal and professional needs of educators in the region, prevent overload, and become a unique means of solving unfavorable situations within an integral approach.

Thus, the use of different approaches in the system of in-service training effectively affects the updating of program content to enhance the educational process with interesting, relevant areas of professional development of Donetsk region teachers.

Keywords: in-service training of teachers; competence-based; systemic; individual; interdisciplinary and integral approaches.

REFERENCES

1. Baidyk, V. V., Buriak, O. O. & Kechyk, O. O. (2023). Pidvyshchennia kvalifikatsii vchyteliv u novykh realiakh: problemy ta shliakhy vyrishennia [The advanced training of teachers in new realities: challenges and solutions] *Imidzh suchasnoho pedahoha*, (3(204), 38-42. [https://doi.org/10.33272/2522-9729-2022-3\(204\)-38-42](https://doi.org/10.33272/2522-9729-2022-3(204)-38-42) [in Ukrainian].
2. Bondarchuk, O. I., Briukhovetska, O. V., Karamushka, L. M., & Pinchuk, N. I. (2024). Psykholoho-pedahohichniy suprovid profesiinoi pidgotovky ta pidvyshchennia kvalifikatsii fakhivtsiv v umovakh voiennoho stanu [Psychological and pedagogical support for professional training and advanced training of specialists under martial law] *KhIII Mizhnarodna naukovo-praktychna konferentsiia*, 22 travnia 2024 r. 1-6. <https://doi.org/10.37472/v.naes.2024.6134> [in Ukrainian].
3. Bordiuk, V. & Kovbasiuk, T. (2022). Psykholoho-pedahohichniy zmist poniattia “Profesiyni samorozvytok pedahoha novoi ukrainskoi shkoly” [Psychological and pedagogical content of the concept “Professional self-development of a teacher of the New Ukrainian School”] *Nova pedahohichna dumka*, № 3 (111). 52-58. <https://doi.org/10.37026/2520-6427-2022-111-3-52-58> [in Ukrainian].
4. Bykov, V. Yu. (2006). Teoretyko-metodolohichni zasady modeliuвання navchalnoho seredovyshcha suchasnykh pedahohichnykh system [The theoretical and methodological grounds for modeling of educational environment of modern pedagogic systems] *Inform. tekhnolohii i zasoby navchannia*, In-t inform. tekhnolohii i zasobiv navchannia APNUkrainy, Tsent.in-t pisladyplom. ped. osvity APN Ukrainy [holov. red. Bykov, V. Yu] Elektron. zhurn. Kyiv, Vyp. 1. URL: <https://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/issue/view/30>. [in Ukrainian].
5. Vorotnykova, I. (2018). Modeli profesiinoho rozvytku vchytelia v umovakh reformy pisladyplomnoi pedahohichnoi osvity [Models of teacher professional development in the conditions of postgraduate pedagogical education reform] *Neperervna profesiina osvita: teoriia i praktyka*,

56(3), 21-27. URL: <https://europub.co.uk/articles/-A-481597> [in Ukrainian].

6. Kurysh, N. (2025). Bezperervnyi profesiynyi rozvytok pedahoha Novoi ukrainskoi shkoly: teoretychni aspekty ta innovatsiini praktyky [Continuous professional development of a teacher of the new ukrainian school: theoretical aspects and innovative practices] *Osvita. Innovatyka. Praktyka*, 13(1), 29-39. <https://doi.org/10.31110/2616-650X-vol13i1-004> [in Ukrainian].

7. Kontseptsiiia Novoi ukrainskoi shkoly (2016). URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf> (vidvidano 02.04.25). [in Ukrainian].

8. Martynets, L. A. (2019). Naukovo-praktychnyi dosvid profesiinoho rozvytku vchyteliv krain blyzkooho zarubizhzhia [Scientific and practical experience of professional development of teachers of the near-abroad countries] *Visnyk Cherkaskoho natsionalnoho universytetu imeni Bohdana Khmelnytskoho*. [Seriia: "Pedahohichni nauky"], (10-11). URL: <https://ped-ejournal.cdu.edu.ua/article/view/3191> [in Ukrainian].

9. Machynska, N., & Yatsiv, M. (2019). Problema profesiinoho zrostannia pedahoha u psykholoho-pedahohichnykh doslidzhenniakh [Problem professional development of pedagogic in psychological and pedagogical researches] *Molodyi vchenyi*, 7 (71), 258-262. <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2019-7-71-52> [in Ukrainian].

10. Oliinyk, V. V. (2013). Vidkryta pisliadyplomna pedahohichna osvita i dystantsiine navchannia v zapytanniakh i vidpoviadiakh [Open postgraduate pedagogical education and distance learning in questions and answers] *Naukovo-metodychnyi posibnyk APN Ukrainy, Un-t menedzh. osvity. K. "A.S.K"*. 312 s. [in Ukrainian].

11. Poul, V. & Voloshenko, L. (2019). Psykholohichni umovy rozvytku volovoi povedinky starshykh doshkilnykiv ta molodshykh shkoliariv [Psychological Conditions of Development of Volitional Behaviour of Senior Preschoolers and Primary Schoolchildren] *Monohrafiia*. Kramatorsk. Donetskyi OIPPO. 304 s. [in Ukrainian].

12. Poul, V., & Volzhentseva, I. (2020). Psykholoho-pedahohichnyi suprovid osobystosti: pohliad v konteksti kompleksnoho pidkhodu [Psychological and pedagogical support of personality: a view in the context of the integrated approach] *HUMANITARIUM*, 44(1-2020), 123-132. <https://ehsupir.uhsp.edu.ua/server/api/core/bitstreams/243ac476-d5cd-46f9-ba2f-b802b6a95cd7/content> [in Ukrainian].

13. Poul V., & Kolhan, T. (2023). Intehralnyi pidkhid u pidtrymtsi zdobuvachiv osvity donechchyny: teletekhnolohii adaptatsii, vidnovlennia ta rozvytku pid chas viiny [An Integral Approach in Supporting Educational Seekers of Donetsk Region: Teletechnologies of Adaptation, Recovery and Development During the War] *CONTEMPORARY TECHNOLOGIES AND SOCIETY: INNOVATIONS, ARTIFICIAL INTELLIGENCE, AND CHALLENGES*. [Collective Scientific Monograph]. Katowice. 279-285 URL: <http://www.wydawnictwo.wst.pl/uploads/files/fc72d78bb069f493b87e716a1f31a05b.pdf> [in Ukrainian].

14. Pro zatverdzhennia Natsionalnoi ramky kvalifikatsii (2019). [On the approval of the National Qualifications Framework] *Postanova KM "Pro vnesennia zmin u dodatok do postanovy Kabinetu Ministriv Ukrainy "Pro zatverdzhennia Natsionalnoi ramky kvalifikatsii» vid 23 lystopada 2011 r. № 1341" vid 12 chervnia 2019 r. № 509*. URL: <https://cutt.ly/4EWE3Il> [in Ukrainian].

15. Pro zatverdzhennia standartu vyshchoi osvity za spetsialnistiu 053 "Psykhologhiia" dlia druhooho (mahisterskoho) rivnia vyshchoi osvity. (2019). [On approval of the standard of higher education in the specialty 053 "Psychology" for the second (master's) level of higher education] *Nakaz Ministerstva osvity i nauky Ukrainy vid 24.04.2019 № 564*. Kyiv, 2019. 13 s. [in Ukrainian]

16. Profesiynyi standart "Vchytel zakladu zahalnoi serednoi osvity". [Professional standard "Teacher of a general secondary education institution"] *Nakaz MON Ukrainy № 1225 vid 29 serpnia 2024 r.* URL: https://register.nqa.gov.ua/uploads/0/646-ilovepdf_merged.pdf [in Ukrainian].

17. Sydorenko, V., Horoshkova, L., Yermolenko, A., Hriadushcha, V. & Denysova, A.

(2021). Udoskonalennia suchasnykh modelei pidvyshchennia kvalifikatsii pedahohiv profesiinoi osvity v umovakh staloho rozvytku [Improvement of modern advanced training models for CTE teachers in the context of sustainable development] : *kolektyvna monohrafiia: elektronne vydannia* [za naukovoio redaktsiieiu doktora pedahohichnykh nauk V. V. Sydorenko]. Poland: Bilostok. 168 s. [in Ukrainian].

18. Serheieva, L. M., Bondarchuk, O. I., Skrypnyk, M. I., Molchanova, A. O. & Fil, O. A. (2015). Kontseptualni zasady psykholoho-pedahohichnoi pidhotovky konkurentozdatnoho fakhivtsia v umovakh pislidyploinoi pedahohichnoi osvity: na vybirtsi naukovopedahohichnykh pratsivnykiv [Conceptual principles of psychological and pedagogical training of a competitive specialist in the conditions of postgraduate pedagogical education: on a sample of scientific and pedagogical workers] [nauk. red. H. O. Kozlakova]. K. : DVNZ 'Un-t menedzh. Osvity', 2015. 40 s. [in Ukrainian].

19. Benejam, P., & Espinet, M. (1992). Spain. Issues and Problems in Teacher Educatio: An international Handbook (ed. H. Leavitt). New York: Greenwood.

20. Ignatovych, O., Ivanova, O., & Ivanova, Y. (2023). POSITIVE PSYCHOTHERAPY IN THE PSYCHOLOGICAL SUPPORT OF TEACHERS: RESTORATION OF THE INTEGRITY OF THE PERSONALITY. *PSYCHOLOGICAL JOURNAL*, 9(6), 16–24. <https://doi.org/10.31108/1.2023.9.6.2>

21. Kotyk, T., Romanyuk, S., & Kisil, I-F. (2022). Features of interdisciplinarity of modern pedagogy. *Revista Tempos e Espaços em Educação*, 15(34), e16936. <http://dx.doi.org/10.20952/revtee.v15i34.16936>

22. Lenoir, Y., Larose, F., & Geoffroy, Y. (2000). Interdisciplinary Practices in Primary Education in Quebec – Results from Ten Years of Research. In: Issues in Integrative Studies, Vol. 18, 89-114. URL: https://interdisciplinystudies.org/wp-content/issues/vol18_2000/09_Vol_18_pp_89_114.pdf

23. Poul V., Talbot Ch., Malieieva O., & Meleshko L. (2021). Psychological and pedagogical support of teachers' personal and professional development in the conditions of armed conflict. *Designing an Individual Trajectory of Educator's Professional Development in the Context of the Concept of «Lifelong Learning»* : Collective Scientific Monograph. B. Shneider (ed.). Dallas: USA: Primedia eLaunch LLC. 2021. 236 p. P. 5-27. <https://doi.org/10.36074/d-oblipppo.monograph-2021.01>

24. Sysko, N. (2018). Professional Development of Teachers Under the Conditions Lifelong Learning^ Foreign Experience. *Comparative Professional Pedagogy*. 8(2): 67-75. DOI:[10.2478/rpp-2018-0021](https://doi.org/10.2478/rpp-2018-0021)

25. Van Dusen, B. Ross, M., & Otero, V. (2012). Changing Identities and Evolving Conceptions of Inquiry through Teacher-Driven Professional Development. Proc. *National Association of Research on Science Teaching Conference*.

Матеріали надійшли до редакції
13.02.2025 р.